

הקשר הנפלא בין תשעה באב לשמיני עצרת בשמיני עצרת אומר הקב"ה לישראל: "קשה עלי פרידתכם" ממני בתשעה באב

עוון שנאת חנם, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה ולא נצטרך עוד לומר: "איכה ישבה בדד".

ישוב הפליאה על תשעה באב שנקרא מועד

במאמר זה ברצוננו ליישב הפליאה הגדולה בענין הסתירה על המהות של תשעה באב, כי מצד אחד הרי הוא יום של צום ואבלות על חורבן שני בתי המקדשות, לכן גזרו חכמים לצום בו כבר מתחילת הלילה כמו ביום הכיפורים, וצריך לנהוג בו בכל חמשת העינויים הנהוגים ביום הכיפורים, איסור אכילה ושתייה, רחיצה וסיכה, נעילת הסנדל ועוד, ובנוסף על כך אסרו לעסוק בו בתורה המשמחת לב אנשים, כמו שכתוב (תהלים ט-ט): "פקודי ה' ישרים משמחי לב", וכן אסרו בו הישיבה על כסא עד חצות היום.

אך מצד שני אנו רואים כי ירמיה הנביא שהתנבא על חורבן ירושלים ובית המקדש, בחר לכנות במגילת איכה את יום תשעה באב בתואר "מועד", כמו שכתוב (איכה א-טו): "קרא עלי מועד". תואר זה נוגע גם להלכה כמו שנפסק בשלחן ערוך (סימן תקנט ס"ד): "אין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד".

ולכאורה יפלא כמליצת החכם מכל אדם (קהלת ב-ב): "ולשמחה מה זו עושה", מה ראה ירמיה הנביא לכנות את היום המר והנמהר תשעה באב שנחרב בו בית המקדש: "קרא עלי מועד", איזה מועד קרא עלינו הקב"ה ביום החורבן. וידוע מה שאמר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע ב"אמרי פנחס" (תשעה באב סימן שפח) הטעם לכך, על פי הירושלמי (ברכות יז): כי משיח בן דוד נולד בתשעה באב.

אולם דבר זה צריך תוספת ביאור, מה ראה הקב"ה על ככה לסבב שמשח בן דוד יולד דוקא ביום שנחרבו בו בתי המקדשות, ועל ידי זה יש ביום הזה שילוב של שני ענינים סותרים אבלות ושמחה, אבלות על החורבן ושמחה על לידת

מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

וזהו ששפך משה רבינו את לבו כמים נוכח ישראל בתוכחת מגולה: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם". כלומר כל זמן שאהרן אחי היה קיים בעולם, ידעתי שיש מי שעומד לימיני לבטל את כל המריבות שלכם על ידי שהיה "אוהב שלום ורודף שלום". אולם עתה שהלך לעולמו ונותרתי אני לבדי: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם", כי אין בכוחי לבדי לבטל את שנאת החנם והמריבות שביניכם.

והנה כאשר נתבונן נראה כי משה רבינו התנבא בכך, שעתידי בית המקדש להיחרב בעוון שנאת חנם, כמו ששינו בגמרא (יומא ט): "מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ומצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים".

מעתה יאירו עינינו להבין מאמר המדרש: "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה איכה אשא לבדי". כלומר אילו זכיתם להתעורר מדברי התוכחה של משה רבינו: "איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם", שלא לריב אלא לאהוב את כל אחד מישראל, לא היה בית המקדש נחרב, "ועכשיו שלא זכיתם", שלא התעוררתם להתגבר על היצר של שנאת חנם, "הרי אתם קוראים איכה ישבה בדד", על חורבן בית המקדש בעוון שנאת חנם.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין, מה שתיקנו לקרוא בשבת שלפני ט' באב פרשת דברים, שנזכרו בה תוכחותיו של משה רבינו לישראל: "איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם", כדי ללמדנו את דברי המדרש שאם היינו מקבלים את תוכחתו של משה: "איכה אשא לבדי", לא היינו צריכים לקרוא בתשעה באב: "איכה ישבה בדד", ומזה נשכיל להבין להתעורר בתשובה שלימה על

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה שהיא בעצם תשעה באב, אלא שמפאת קדושת השבת נדחים הצום והאבלות ליום ראשון, דבר בעתו מה טוב לפתוח בקשר שבין תשעה באב לפרשת דברים, שאנו קוראים בכל שנה ללא יוצא מן הכלל לפני הצום בט' באב, כמו שכתבו ה"טור" והמחבר (או"ח סימן תכח סעיף ד): "תשעה באב קודם ואתחנן". נמצא כי בשבת שלפני תשעה באב הקריאה היא בפרשת דברים.

הגאון הקדוש ה"לבוש" (ס) מבאר הטעם לכך: "והטעם הוא כדי שיקראו פרשת דברים שמתחלת בתוכחותיו של משה קודם ט' באב, כדי להפטיר בה בחזון שהיא תוכחת על חורבן". פירוש, מאחר שאנו רוצים להפטיר לפני תשעה באב בתוכחת הנביא על החורבן (ישעיה א-א): "חזון ישעיהו בן אמוץ", לכן סידרו לקרוא אז פרשת דברים שנזכרה בה התוכחה של משה רבינו (דברים א-ב): "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם", כדי להסמיק את שתי התוכחות.

"איכה אשא לבדי" לעומת "איכה ישבה בדד"

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים על פי מאמר המדרש (איכה רבתי הקדמה אות יא): "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה איכה אשא לבדי, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים (איכה א-א) איכה ישבה בדד". הרי לנו דברים ברורים שיש קשר בין תוכחת משה רבינו: "איכה אשא לבדי", למה שקונן המקונן האלקי על חורבן בית המקדש: "איכה ישבה בדד".

ונראה לבאר כוונת המדרש על פי מה שכתוב בפרשת חוקת (במדבר כ-כט): "ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". ופירש רש"י: "כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו". וכן שינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר, הוי

צבי לצדיק: קבלה היא ביד צדיקים שכ"ב ימי בין המצרים הם כנגד כ"ב ימים מראש השנה עד שמיני עצרת

שם: צדיקים קשרו כל יום מכ"ב ימי בין המצרים כדי להמתיקו עם היום המכוון כנגדו בכ"ב ימי תשרי

שם: "והדבר הזה היה טמון וטמור ונסתר ביד כל בעלי מדע הקדושים מן רבותיהם הקדושים זצוקלה"ה"

שמחת התורה בשמיני עצרת נחמה להקב"ה, שמיום שחרב בית המקדש אין לו אלא ד' אמות של הלכה

משיח בן דוד. ובפשטות הכוונה בזה שביקש הקב"ה לנחם אותנו בכך שלא ניפול בתהום היאוש על החורבן והגלות, אלא נדע נאמנה שעתיד הקב"ה לגאלנו על ידי משיח בן דוד שנולד ביום זה, אולם עוד לאלוק מילין להרחיב הביאור בזה.

כ"ב ימי בין המצרים כנגד כ"ב ימי תשרי

רחש לבי דבר טוב לבאר ענין המועד של תשעה באב, על פי הקדמה יקרה מאירת עינים שהביא הגה"ק רבי צבי אלימלך מבלאז'וב ז"ע ב"צבי לצדיק" (תמוז אב מאמר ב אות ב), כי כ"ב ימי בין המצרים מ"ז בתמוז עד תשעה באב מכוונים כנגד כ"ב הימים מראש השנה עד שמיני עצרת, והצדיקים הקדמונים נהגו להמתיק כל יום מכ"ב ימי בין המצרים, על ידי שקשרו אותו בכוונתם עם היום המכוון כנגדו בכ"ב ימי חודש תשרי, והנה לשון קדשו:

"קבלה היא ביד הצדיקים זללה"ה, שהימים הללו דימי בין המצרים, המה כנגד הימים הקדושים דימי תשרי מראש השנה עד שמיני עצרת, שהם גם כן כ"ב ימים כמו מן י"ז בתמוז עד ט' באב, ומן הצורך לקשר כל יום דימי בין המצרים ביומא דימי תשרי המכוון נגדו כדי להמתיקו. והדבר הזה היה טמון וטמור ונסתר ביד כל בעלי מדע הקדושים מן רבותיהם הקדושים זצוקלה"ה".

בהמשך דבריו הוא מביא סימוכין לכך בשם זקינו הגה"ק בעל "בני יששכר" ז"ע על פי תורת הנסתר, והוא עצמו מביא ראיה לכך מדברי המהרש"א בחידושי אגדות (בכורות ח.) [שהבאנו במאמר משבוע שעבר], כי כ"א ימי בין המצרים [בלי תשעה באב] מכוונים כנגד כ"א הימים שיש מראש השנה עד הושענא רבא. ולפי המבואר כאשר נצרף גם את יום הכ"ב של בין המצרים שהוא תשעה באב, הרי זה מכוון כנגד יום הכ"ב מראש השנה שהוא שמיני עצרת.

נמצינו למדים מזה חידוש נפלא, כי היום האחרון מכ"ב ימי בין המצרים שהוא תשעה באב שנחרבו בו שני בתי המקדשות, מכוון כנגד היום האחרון מימים הנוראים וחג הסוכות שהוא שמיני עצרת, ולפי המבואר מדברי ה"צבי לצדיק" הנ"ל, נהגו הצדיקים הקדמונים להמתיק את הדין של תשעה באב על ידי שמיני עצרת המכוון כנגדו, באופן ששמיני עצרת הוא תיקון והמתקה לתשעה באב.

יומתק לצרף מה שהביא ב"אור מלא" (חלק השמועות לט' באב) בשם הרה"ק רבי יהוסף מקאסאני

זי"ע דבר נפלא, לפי מנהגנו לומר בשמיני עצרת בשמחת תורה לפני ההקפות פסוק בפסוק: "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". הנה כי מן מטעם זה הקריאה בט' באב היא בפרשת ואתחנן (דברים ד-כה): "כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ" וגו', ובתוך הקריאה אנו קוראים את הפסוק (שם לה): "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", לרמז על הקשר הנפלא שבין תשעה באב לשמיני עצרת.

בשמיני עצרת מתייחד הקב"ה עם כנסת ישראל

והנני להעלות על שלחן מלכים מה שחנני הקב"ה לראות כמציץ מן החרכים, איך תשעה באב מתקשר להפליא עם שמיני עצרת. נקדים מה שכתוב בפרשת פנחס (במדבר כט-לה): "ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, והקרבתם עולה אשה ריח ניחוח לה' פר אחד איל אחד". ופירש רש"י: "ומדרשו, לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות, וכשבאין ללכת אמר להם המקום, בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם".

ומקור הדבר במשנה (סוכה נה:): "אמר רבי אלעזר, הני שבעים פרים כנגד מי, כנגד שבעים אומות. פר יחידי למה, כנגד אומה יחידה. משל למלך בשור ודם שאמרו לעבדיו עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמרו לאוהבו, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך".

עוד פירש רש"י (במדבר שם לו): "פר אחד איל אחד, כנגד ישראל, התעכבו לי מעט עוד. ולשון חיבה הוא זה, כבנים הנפטרים מאביהם, והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד". ובהשקפה הראשונה צריך ביאור, איך שייך לומר אצל הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם", הלא הקב"ה נמצא אתנו בכל מקום ובכל זמן. זאת ועוד, מהי התועלת של הוספת יום אחד, הלא גם יום זה יעבור ככל הימים שקדמו לו.

אך לפי האמור נראה לבאר הענין על פי מה שגילה רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (ראש השנה דרוש א), כי כל העבודה בחודש תשרי, החל מראש השנה, כל עשרת ימי התשובה, יום הכיפורים ושבעת ימי חג הסוכות, הם ימי הכנה לשמיני עצרת שאז מתייחד הקב"ה עם כנסת ישראל ביחודא שלים, ועל כך רמזו חכמינו ז"ל במשנה הנ"ל: "ליום אחרון אמרו לאוהבו, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך".

ולפי האמור הרי זה מתאים להפליא עם מה שנתבאר, כי כ"ב ימי תשרי מראש השנה עד שמיני עצרת, ממתיקים את הדינים הקשים השולטים בכ"ב ימי בין המצרים, לכן ביום האחרון שמיני עצרת שהוא מכוון כנגד היום האחרון תשעה באב, אחרי שכבר נמתקו הדינים מכ"ב ימי בין המצרים, לעומת מה שנפרד הקב"ה כביכול מישראל בט' באב, כאשר עזב בצער את בית המקדש וישראל הלכו בגלות, הוסיף לנו הקב"ה יום אחד שמיני עצרת המכוון כנגד תשעה באב, שבו הוא מתייחד עם כנסת ישראל באהבה גדולה.

"קשה עלי פרידתכם" של תשעה באב

ועתה בא וראה כי על פי האמור יאירו עינינו וישמח לבנו להבין, מה שביאר הקב"ה טעמו ונימוקו על מה שהוסיף לנו יום אחד שמיני עצרת: "קשה עלי פרידתכם", ולפי המבואר יש לומר כי בכך רמז לנו הקב"ה, כמה קשה עליו מה שנפרדנו ממנו בט' באב בעת חורבן בית המקדש, לכן אחרי כ"א יום מראש השנה מבקש הקב"ה מישראל: "עכבו עוד יום אחד", שבהיותו יום הכ"ב מראש השנה הרי הוא מכוון כנגד תשעה באב, כדי שיתייחד עמנו ביום זה שהוא תיקון נפלא למה שנפרדנו ממנו בט' באב.

יומתק לרמז במה שאמר הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם" - על"י נוטריקון (משלי ד-כה): "עיניך לינח י'ביטו". כלומר אם תרצו להבין למה אני

בשעת החורבן כרובים מעורים בבחינת היחוד של שמיני עצרת

ומה נפלאים הם דברי ה"אמרי נועם" (ראש חודש אב), שכתב ליישב בזה מה שגילו חכמינו ז"ל בגמרא (יומא נד:): "בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה". וב"שיטה מקובצת" (ב"ב טז:) הביא בשם רבינו יוסף מיגאש [תלמידו של רבינו אלפס הרי"ף ורבו של הרמב"ם] שתמה על כך, ממה שנתקשו בגמרא (ב"ב טז.) על הסתירה בענין עמידת הכרובים, כתוב אחד אומר (שם ט): "ופניהם איש אל אחיו", משמע שפניהם היו מופנות זה לזה, וכתוב אחד אומר (דברי הימים ב ג-ג): "ופניהם לבית", משמע שפניהם לא היו איש אל אחיו כי אם כלפי הבית.

ומתריך: "לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום". פירוש, בזמן שישראל עושים רצונו של מקום ומפנים את פניהם באהבה כלפי הקב"ה, מפנה הקב"ה את פניו אליהם באהבה בבחינת: "ופניהם איש אל אחיו". אבל בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, הרי הם הופכים את פניהם מהקב"ה, ועל ידי זה מפנה הקב"ה גם את פניו מהם בבחינת: "ופניהם לבית".

הנה כי כן מתמה הרי"י מיגאש, איך אפשר שבשעת החורבן שלא היו ישראל עושים רצונו של מקום, מצאו הנכרים את הכרובים מחוברים פניהם איש אל אחיו, הלא סיבת החורבן היא משום שלא היו ישראל עושים רצונו של מקום. אך לפי האמור מיישב ה"אמרי נועם" כמין חומר, כי מה שהיו הכרובים מעורים בשעת החורבן, הוא כדי לרמז על היחוד של שמיני עצרת המכוון כנגד תשעה באב, שהקב"ה מתייחד עם כנסת ישראל באהבה, והנה הדברים בלשון קדש:

"ידוע מספרים אשר אלו הכ"ב ימים של בין המצרים מי"ז בתמוז עד תשעה באב ועד בכלל, נגד זה יש לנו כ"ב יום מראש השנה עד שמיני עצרת ועד בכלל... ועל כן מצאו בתשעה באב את הכרובים פנים כנגד פנים שהוא היחוד הגמור, יען כי תשעה באב הוא נגד שמיני עצרת שאז הוא יחוד היותר מובחר.

ועיקר היחוד בשמיני עצרת הוא בתפלת מוסף עת תפלת הגשם. וידוע (ברכות כו.) אשר זמן תפלת מוסף הוא עד שבע שעות, שהוא שעה אחת אחר חצות היום, על כן נולדה נשמת משיח בתשעה באב אחר חצות, שהוא בכח התעוררות היחוד הקדוש והגדול של שמיני עצרת הנעשה בעת תפלת הגשם".

**כל הימים מראש השנה עד הושענא רבה
הם הכנה לשמיני עצרת שהקב"ה מתייחד עם כנסת ישראל**

**פלא והפלא בשמיני עצרת אומר הקב"ה:
"קשה עלי פרידתכם", שנפרדתם ממני בתשעה באב בעת החורבן**

**בשעת החורבן מצאו הגוים את הכרובים מחוברים יחד,
כדי לרמז על היחוד הנפלא של שמיני עצרת**

**ירמיה הנביא אמר על תשעה באב: "קרא עלי מועד",
רמז על שמיני עצרת שממתיק הדין של תשעה באב**

רואה שכבר הקדים הקב"ה רפואה למכה, במה שקרא עלי להוסיף המועד של שמיני עצרת המכוון כנגד ט' באב, שבו מתייחד הקב"ה עם כנסת ישראל באהבה. ודקדק לומר: "קרא עלי מועד" - "עלי נוטריקון" "ענין לנכח יביטו", לרמז לנו שכוונתו על המועד של שמיני עצרת המכוון נוכח ט' באב, שהקב"ה אומר ביום ההוא: "קשה עלי פרידתכם", ולעומת זה אומר הנביא בט' באב: "קרא עלי מועד".

הנה מה טוב ומה נעים לרמז בזה מה שדרשו בגמרא (סוכה מח.) על שמיני עצרת מקרא שכתוב בחג הסוכות (דברים טז-טז): "והיית אך שמח, לרבות לילי יום טוב האחרון". ותמהו המפרשים הלא כלל גדול הוא כי "אך" הוא מיעוט ולא ריבוי. אך לפי האמור יש לומר שהתורה רמזה בכך, כי אף שמיני עצרת מכוון כנגד ט' באב, שצריך למעט בו שמחה בבחינת "אך" שהוא מיעוט, עם כל זאת: "והיית אך שמח", כי שמיני עצרת הוא תיקון לט' באב שהקב"ה מתייחד בו עם כנסת ישראל.

ויש להוסיף כי הכתוב מרמז הטעם שצריך לשמוח בשמיני עצרת: "והיית אך שמח" - "אך" הוא רמז על כ"א ימים לפני שמיני עצרת כמספר א"ך, שעסקו ישראל בימים ההם בתשובה מראש השנה עד הושענא רבא, על מה שהכינו בכ"א ימי בין המצרים את החורבן לט' באב, לכן מצוה לשמוח בשמיני עצרת שהקב"ה מתייחד בו עם כנסת ישראל באהבה.

יומתק לרמז ענין זה במה שאמר שלמה המלך (קהלת ג-ד): "עת לבכות ועת לשמוח". ופירש רש"י: "עת לבכות, בתשעה באב, ועת לשחוק, לעתיד לבוא, שנאמר (תהלים קכו-ב) אז ימלא שחוק פיני". לפי דברינו יש לומר שהרמז בזה על שני הימים הללו תשעה באב ושמיני עצרת המכוונים זה כנגד זה. וזהו שאמר: "עת לבכות", בתשעה באב על החורבן, "ועת לשחוק", בשמיני עצרת על היחוד הממתיק את הדין של תשעה באב.

אומר זאת דוקא בשמיני עצרת, "ענין לנכח יביטו" - על היום המכוון נוכח שמיני עצרת שהוא ט' באב, שנחרב בו בית המקדש בעוון שנאת חנם, לכן בשמיני עצרת שהוא תיקון לט' באב, אני מביע כמה קשה לי להיפרד מכם.

ויש להוסיף נקודה יקרה על פי המבואר בספרים הקדושים לפרש מה שאמר הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם", כי בכך רמז הקב"ה שקשה עליו מה שיש פירוד לבבות בתוך ישראל, אפילו כאשר הם מלבישים את הפירוד במסוה של "עלי", שכוונתם לכבוד שמים לקנא קנאת ה' צבאות. ומקור הדבר ב"אהבת שלום" (פרשת אמור ד"ה א"י קשה):

"או יאמר קשה עלי פרידתכם, פירוש כי לפעמים תזדמן מחלוקת ופירוד ח"ו בענין דבר מצוה, זה אומר כך ראוי לעשות המצוה, וזה אומר כך ראוי לעשות, ויכול להיות חס ושלום על ידי זה פירוד עצום. וזהו קשה עלי דייקא, פירוש קשה הפירוד בדבר הנוגע לי, והיינו בדבר מצוה".

לפי דברינו הרי זה מתאים להפליא עם המבואר, ששמיני עצרת הוא כנגד ט' באב שנחרב בו הבית בעוון שנאת חנם, ומאחר ששמיני עצרת הוא תיקון לט' באב, לכן הוסיף הקב"ה יום אחד באומרו: "קשה עלי פרידתכם" - קשה עלי פירוד הלבבות שגרם לחורבן בית המקדש ולפירוד בין הקב"ה לישראל, לכן אני מבקש מכם: "עכבו עוד יום אחד" - "אחד" דייקא, כדי שנתאחד בו באהבת חנם, ועל ידי זה נוכל להתייחד עם הקב"ה ביחודא שלים.

**"קרא עלי מועד"
של שמיני עצרת**

מעתה יאירו עינינו להבין דברי הנביא ירמיה, שראה בנבואה שעתיד הקב"ה להחריב את בית המקדש בט' באב, אך עם כל זאת הכריז במגילת איכה לפני כל ישראל: "קרא עלי מועד" - אני

שמיני עצרת כנגד הגאולה העתידה

ונראה להרחיב הביאור בזה, על פי מה שהביא ב"לקט אמרי קודש" (שמחת תורה דף קכט.) בשם כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שאמר בשם הזוהר הקדוש (פרשת ויגש ח.) כי חג הסוכות שהקריבו בו ישראל שבעים קרבנות כנגד שבעים אומות העולם הוא כנגד הגלות, ואילו שמיני עצרת שבו מקריבים ישראל רק איל אחד ופר אחד כנגד ישראל גוי אחד, הוא כנגד הגאולה העתידה שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ.

והוסיף מרן מהרי"ד זי"ע להביא ראיה לכך ממה שאנו אומרים בתפלת "יהי רצון" לפני הישיבה בסוכה: "ובזכות צאתי מביתי החוצה ודרך מצותיך ארוצה, יחשב לי זאת כאילו הרחקתי נדוד, הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני". הרי מבואר כי היציאה מדיירת קבע לדירת ארעי היא בבחינת גלות, ולפי זה היציאה מהסוכה והכניסה לבית בשמיני עצרת היא רמז על היציאה מן הגלות בגאולה העתידה.

רעיון נשגב זה ששמיני עצרת הוא רמז על הגאולה העתידה מבואר ב"אדרת אליהו" להגרא מוויילנא זי"ע (דברים א-א), כי מטעם זה שמיני עצרת הוא ביום השמיני שרומז על הגאולה העתידה, ובלשון קדשו:

"וזהו שאמרו חז"ל (ערכין יג.): כינור של משיח של שמונה נימין שנאמר (תהלים יב-א) למנצח על השמינית, והוא נגד שמיני עצרת כמו שכתוב עצרת תהיה לכם, מכל השבעים אומות והוא פר אחד וכו' משל למלך וכו', שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ, שנאמר (במדבר כג-ט) הן עם לבדד ישכון".

לפי האמור הרי זה מתאים להפליא עם המבואר, ששמיני עצרת מכוון כנגד תשעה באב, כי לעומת מה שחרבו בתי המקדשות בתשעה באב וישראל הלכו בגלות, הרי ששמיני עצרת הוא כנגד הגאולה העתידה שעתיד הקב"ה להוציא את ישראל מן הגלות ולבנות את בית המקדש השלישי.

מעתה יאירו עינינו לראות נפלאות דרכי ה', שסיבב ברוב רחמיו וחסדיו שהכרוכים היו מחוברים בעת החורבן, אשר כפי שלמדנו מדברי

רבי פנחס מקוריץ מיחוד זה נולד משיח בן דוד, ומטעם זה נקרא תשעה באב מועד, ולפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שט' באב הוא מכוון כנגד שמיני עצרת שהוא מועד הרומז על הגאולה העתידה, לכן ראוי שיוולד בו משיח בן דוד אשר יבוא ויגאלנו במהרה.

ויש לצרף רעיון נשגב זה עם הביאור שהביא ה"בני יששכר" (תמוז-אב מאמר ג אות א) בשם המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, ליישב הטעם שהכרוכים היו מחוברים יחד בעת החורבן, על פי מה ששינו בגמרא (יבמות סב.): "חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך". כי בשעה שנפרדים צריך לחזק את הקשר ביתר שאת. כך כביכול בשעה שנפרד הקב"ה מישראל לקראת יציאתם בגלות.

והוסיף בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע לבאר בזה מה שנולד משיח בן דוד בתשעה באב, כי מיחוד גדול זה שהיה בתשעה באב בשעה שיצאו ישראל בגלות נולד משיח שיוציאם מהגלות. ולפי המבואר הרמז בזה, כי בשעה שיצא הקב"ה כביכול לדרכו בחורבן בית המקדש, הכין כבר את התיקון בשמיני עצרת שהוא רמז על הגאולה העתידה.

שמחת התורה היא תיקון לחורבן בית המקדש

בדרך זו במסילה נעלה לבאר בדרך השווה לכל נפש, מהי העבודה המוטלת עלינו כדי להמתיק את הדין בתשעה באב על ידי שמיני עצרת המכוון כנגדו, על פי מה ששינו בגמרא (ברכות ח.): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד".

ונראה לבאר הענין שד' אמות של הלכה חשובות לפני הקב"ה במקום בית המקדש, כי התכלית של בנין בית המקדש היא שישירה הקב"ה שם את שכינתו, כמו שכתוב (שמות כה-ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". והנה בשעת החורבן נסתלקה השכינה מבית המקדש ועלתה וישבה במקומה בשמים, כמו ששינו בגמרא מאמר נורא על כך (ראש השנה לא.): "אמר רבי יוחנן, עשר מסעות נסעה שכינה". ופירש רש"י: "להסתלק מעל ישראל מעט מעט כשחטאו".

ומפרש שם בגמרא עשר המסעות של השכינה הקדושה: "מכפורת [שעל הארון בקדשי הקדשים נסעה] לכרוב, ומכרוב למפתן [לפתח של ההיכל], וממפתן לחצר [לעזרה שבין האולם למזבח], ומחצר למזבח [החיצון], וממזבח לגג, ומגג לחומה [של העזרה], ומחומה לעיר [ירושלים], ומעיר להר [הזיתים], ומהר למדבר, וממדבר עלתה וישבה במקומה, שנאמר (הושע ה-טו) אלך אשובה אל מקומי". ופירש רש"י: "וכל סילוקים הללו לפי שבקושי היה מסתלק ומצפה שישבו".

נמצא כי שורש החורבן היה על מה שגרמו ישראל בעוונותיהם הרבים לסילוק השכינה, ומזה נשכיל להבין שהתיקון על כך הוא להחזיר השראת השכינה בישראל. והנה ענין זה נעשה על ידי שאדם עוסק בתורה, כמו ששינו במשנה (אבות פ"ג מ"ו) שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו. הנה כי כן זהו ביאור הגמרא: "מיום שחרב בית המקדש", משום שנסתלקה השכינה מישראל, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", אשר הקב"ה משרה שם את שכינתו והרי זה משמש במקום בית המקדש.

והנה שמיני עצרת בארץ ישראל הוא יום "שמחת תורה", משום שאנו מסיימים לקרוא בו את כל התורה כולה, [וכן בחוץ לארץ מחמת ספק היום, עושים שמחת תורה ביום טוב שני של גלויות שהוא גם כן שמיני עצרת], ונוהגים להוציא את ספרי התורה ולהקיף בהם את הבימה בשירות ותשבחות.

מעתה יאירו עינינו להבין הקשר הנפלא בין תשעה באב לשמיני עצרת, כי בט' באב מצטער הקב"ה שאינו יכול להשרות שכינתו בבית המקדש, אולם הלא כבר למדנו: "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", לכן נתן לנו הקב"ה את שמיני עצרת המכוון כנגד ט' באב, שבו אנו מסיימים לקרוא את התורה, כדי שנוכל לתקן את הצער שגרמנו להקב"ה בט' באב, על ידי השמחה שאנו משמחים את הקב"ה בשמיני עצרת בשמחת התורה, שהוא יכול להשרות שכינתו בינינו בד' אמות של הלכה, עד אשר נזכה שיבוא ויגאלנו גאולת עולם בביאת משיח בן דוד במהרה בימינו אמן.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com